

"Mükellefîn mizaçlar, ona bir hisse verip ona göre ederek tahakkuk ve terekküp, her mezhebin sahibi mühmel mutlak hükmeder." cümlesini açıklar mısınız?

İki farklı mizaç ve kabiliyette olan insan için, dinin esas ve muhkem konularında değil; lakin teferruat konularında hak ve doğru çoğalabilir. Bu yüzden her mizaç ve kabiliyetin gereği hak ve doğrudur.

Mesela; Uzak Doğu'da yaşayan bir insanın mizacında böcek yemek normalken, Türkiye'de yaşayan bir insanın mizacında böcek yemek iğrençtir. İşte İslam bu gibi mizaç farklılıklarını hiçe sayıp, bir kalıp ve bir tarz ortaya koyup, herkesi bu kalıp ve tarza davet etmiyor. Şayet öyle olsa birisine isabet ederken, diğerine zulmetmiş olurdu. Yani böcek yemek esas olsa beriye zulüm, haram olsa öbürüne zulüm olacaktı.

Bu yüzden İslam, bu darlığı ve kalıpcılığı kırmak ve her mizaca uygun bir ortam oluşturmak için, bu gibi teferruat meselelerde hükmü mutlak ve mühmel bırakmıştır, yani içtihadı açık bırakmıştır. Ta ki her mezhep sahibi bu mühmel ve mutlak ortamdaki nasibini tahric etsin ve insanlara kolaylık göstere sin.

Mesela, Malikilik mezhebinde böcek yemek caizken, Hanefi mezhebinde caiz değildir. İşte sana iki mizaç, işte sana iki hak fetva. Demek hak bir değil çokmuş, hakkı hak yapan da mizaçlardaki ihtilaflarmış.